

Tötterman

2.10.2025

292/04.01.00/2025

työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kokous 3.10.2025

Asia: HE 108/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pyytää lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Esityksellä työnhakijan palveluprosessia kevennettäisiin pidentämällä alkuhaastattelun järjestämisen määräaika ja mahdollistamalla täydentävien työnhakukeskustelujen järjestäminen yksilöllisemmin työvoimaviranomaisen harkinnan mukaisesti. Toisaalta työnhakijan veloituksia myös lisättäisiin ja selkeytettäisiin. Esimerkiksi työvoimaviranomaisen osoittaessa työnhakijalle haettavaksi työpaikkoja olisi tällä myös velvollisuus hakea niitä. Työnhakijaa myös veloitettaisiin laatimaan ja julkaisemaan työnhakuprofiilinsa sähköisellä palvelualustalla. Hallituksen esityksellä ehdotetaan myös säädettäväksi työvoimaviranomaiselle uusi lakisääteinen tehtävä. Mikäli työnhakija ei ole laatinut ja julkaissut työnhakuprofiiliaan 15 arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta, olisi siitä seurauksena se, että työvoimaviranomaiselle tulisi tehtäväksi laatia ja julkaista työnhakijan työnhakuprofiili. Esityksellä myös muutettaisiin työnhakuun, palveluprosessiin ja työllistymistä tukeviin palveluihin liittyviä työttömyysturvaseuraamuksia. Ensimmäisestä laiminlyönnistä seuraisi seitsemän kalenteripäivän korvaukseton aika ja laiminlyöntien toistuesssa työnhakija menettäisi oikeutensa työttömyysturvaan toistaiseksi. Esityksellä toisaalta helpotettaisiin etuus oikeuden piiriin takaisin pääsyä nykyiseen verrattuna. Lain on tarkoitettu tulla voimaan 1. tammikuuta 2026 lukuun ottamatta työnhakuprofiileja koskevia muutoksia, joiden voimaantulo olisi 1. syyskuuta 2026.

Kuntien lähtökohdat toteuttaa esitettyjen muutosten toimeenpano

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun ohella vuoden alussa siirtyi valtiolta kuntiin noin 4 500 työntekijää. Uudistuksen toimeenpano haluttiin varmistaa luomalla kunnille vahvat kannustimet tuottaa vaikuttavia työvoimapalveluja. Työvoimapalveluiden valtionosuusrahoitus määräytyy sekä alueen työttömyyden että työikäisen väestön

Tötterman

2.10.2025

292/04.01.00/2025

määrän perusteella. Näin jo tämä itsessään luo kannusteen edistää työllisyyttä kunnassa. Rahoituksen tasoa kuitenkin leikattiin jo ennen palveluiden siirtoa merkittävästi. Kuntatalouden näkökulmasta TE-uudistuksen rahoitukseen syntyi jo lähtökohtaisesti 100 miljoonan euron vaje, jota työllisyysalueet joutuvat lähtötilanteessa joko paikkaamaan sitä verotuloilla tai sopeuttamaan toimintaansa. Toistaiseksi työllisyysalueiden tehtäviä ei olla vähennetty vastaamaan palveluiden rahoitukseen tehtyjä vähennyksiä.

Tätäkin merkittävämpi kannuste syntyy työttömyysturvan kasvaneen ja aikaistuneen rahoitusvastuun myötä. Rahoitusvastuun kompensaatiotasoksi määräytyi 2023 poikkileikkaustiedon perusteella 700 miljoonaa euroa. Historiallisessa tarkastelussa kompensatio ei olisi vuosina 2014–2022 riittänyt kattamaan etuuskuluja.

Työllisyysalueiden käynnistymisvaihe on ollut haastava: työttömyys ja etenkin pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut sekä työvoiman kysyntä puolestaan laskenut vuoden takaisesta. Kuntien kustannukset työttömyysturvan rahoituksesta ovat kasvaneet merkittävästi ja tänä vuonna odotetaan kustannusten olevan kunnille kaiken kaikkiaan 800 miljoonaa euroa - eli 100 miljoonaa yli kompensaatiotason. Rahoitusmalli tuotti kunnille merkittävän suhdanneriskin, joka nyt on siis lauennut. Esimerkiksi Uudenmaan työllisyysalueilla virta yli 3 kuukauden työttömyyteen, jolloin kuntien rahoitusvastuu alkaa, on ollut vuoden ensimmäisellä puoliskolla noin 70 % alkaneista työttömyysjaksoista. Rahoitusvastuu myös kasvaa työttömyyden pitkittyessä ja nyt yli kolmannes kaikista työttömistä on pitkäaikaistyöttömiä. Pitkäaikaistyöttömyyden lisääntyminen on koskettanut etenkin Pietarsaaren seudun, Pohjanmaan, Kirkkonummi-Vihti-Siuntion, Salon ja Kuntayhtymä Kympin työllisyysalueita, joissa kasvu on ollut noin 40 %. Sen sijaan joissakin Lapin työllisyysalueista pitkäaikaistyöttömyyden kasvu on ollut alle 5 %:n luokkaa.

Työllisyyskehitys on siis kohdellut kuntia osin eri tavoin. Myös samankaltaisten työllisyyskehitysten taustalla on voinut olla erilaisia juurisyitä esimerkiksi elinkeino-, koulutus- tai väestörakenteeseen liittyen. Tämän vuoksi nyt käsiteltävänä olevia uudistuksia on syytä arvioida sen mukaan, miten ne edistävät, mahdollistavat tai haittaavat työllisyysalueita järjestämään ja tuottamaan työvoimapalveluita kustannusvaikuttavasti paikalliset palvelutarpeet huomioiden

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT:n kanta esitettyihin muutoksiin

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT kannattaa nyt käsiteltäviä ehdotuksia niiltä osin, kun ne mahdollistavat palveluiden yksilöllistämisen työvoimaviranomaisen harkintaan perustuen. Palveluprosessiin säädettävät harkinnanvaraisuudet mahdollistavat myös henkilöstöresurssien kohdentamisen sitä enemmän tarvitseville. Valtiontalouden tarkastusvirasto kiinnitti vuonna 2023 (tarkastuskertomus 16/2023) tähän samaan tarpeeseen huomiota. Sen huomiona oli, että nykyinen palvelumalli kohtelee työnhakijoita liian kaavamaisesti ja epäyksilöllisesti. Sen seurauksena omatoimisia työnhakijoita ylipalvellaan ja vaikeasti työllistyviä alipalvellaan. KT pitää kannatettavina ja perusteltuina myös niitä muutoksia, jotka korostavat työnhakijan oikeuksia ja velvollisuuksia oman työllistymisensä edistämisessä. Tähän kokonaisuuteen liittyvät myös velvollisuuksien laiminlyönnestä koituvat seuraukset.

Tötterman

2.10.2025

292/04.01.00/2025

Sen sijaan Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT ei kannata esitystä kunnille asetettavasta uudesta lakisääteisestä tehtävästä. Esityksen mukaan työnhakijan jättämättä täyttämättä velvollisuutensa laatia ja julkaista työnhakuprofiili 15 arkipäivän kuluessa työvoimaviranomaiselle syntyisi velvollisuus laatia ja julkaista tällainen työnhakuprofiili työnhakijan puolesta. Tästä ei koituisi työnhakijalle muuta seurausta. Hallituksen esityksen vaikuttavuusarvioinneissa arvioidaan, että 230 000 tällä hetkellä asiakkaana olevan tulisi laatia ja julkaista työnhakuprofiili. Edelleen oletetaan, että näistä 80 % suoriutuisi tästä tehtävistä itsenäisesti. Mikäli laatimiseen ja julkaisemiseen vaadittaisiin työvoimaviranomaisen panosta, se olisi 15 minuuttia jokaista laadittua ja julkaistua työnhakuprofiilia kohden. Työvoimaviranomaisen tulisi tällaisessa tilanteessa myös informoida työnhakijaa siitä, että se on laatinut ja julkaissut hänen työnhakuprofiilinsa nimettömänä. Tällä arvioidaan olevan 5 henkilötyövuoden suuruinen kokonaisvaikutus, joka ei olisi vuosittainen vaan vain muutosvaiheeseen liittyvä. Uudistuksesta johtuvia työnhakijoiden käyttäytymisvaikutuksia ei olla pystytty arvioimaan. KT pitää todennäköisenä, että odotettua suurempi osa työnhakijoista tulee jättämään työnhakuprofiilinsa laatimisen ja julkaisemisen työllisyysalueella työskentelevän työmarkkinoiden asiantuntijan tehtäväksi, koska profiilin tekemättä jättäminen ei ole sanktioitu. Tämä tulee edelleen hankaloittamaan asiantuntijan pyrkimyksiä kannustaa työnhakijaa omaehtoiseen ja aktiiviseen työnhakuun.

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT korostaa, että työnhakuprofiilien laatimista ja julkaisua avustava automaatio (s. 68) tulee olla valmiina ja tosiasiallisesti työvoimaviranomaisten käytettävissä, ennen kuin työllisyysalueelle voidaan asettaa tällainen lakisääteinen tehtävä. Tällä olettamalla yhdistettynä työvoimaviranomaisten osoittamien työmahdollisuuksien määrän kasvuun ja muistutuskäytännöstä luopumiseen vähentäisi pysyväisluonteisesti työvoimaviranomaisten työtä kolmen henkilötyövuoden verran. KT haluaa tässä vielä nostaa esiin kuntatalousvaikutusten (s. 69) yhteydessä esitetyn rahoitusperiaatteen: ”Suomen perustuslain 121 § takaa kunnille itsehallinnon, jonka kulmakiviä on kunnallinen verotusoikeus ja oikeus päättää lakien rajoissa kunnan tehtävistä ja niiden rahoituksesta. Tähän liittyy olennaisesti rahoitusperiaate, eli kunnille tehtäviä säädettäessä on huolehdittava siitä, että kunnilla on tosiasialliset edellytykset suoriutua tehtävistään.”

KUNTA- JA HYVINVOINTIALUETYÖNANTAJAT KT